

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ

©2025 СТРОКОВИЧ Г. В., ДАНЬКО Н. І.

УДК 608.4
JEL: C83; C87; D12; F63; L86; M14

Строкович Г. В., Данько Н. І. Готельно-ресторанний бізнес в Україні: аналіз сучасних тенденцій та перспектив

Розглянуто сучасні тенденції та перспективи готельно-ресторанного бізнесу в Україні, які ґрунтуються на: аналізі ефективності функціонування готельного бізнесу в Україні; аналізі капітальних інвестицій за видом економічної діяльності (тимчасове розташування); аналізі обсягів реалізованих послуг; аналізі показників середнього тарифу дня та доходу на доступний номер; динаміці загального рівня завантаженості готелів; динаміці результатів діяльності готелів, їх поточного стану, ключових тенденцій та викликів. Предметом дослідження в статті є питання визначення тенденцій і перспектив готельно-ресторанного бізнесу в Україні. Мета – проведення ретроспективного та поточного аналізу стану готельного бізнесу в Україні, визначення особливостей його розвитку в умовах довоєнного та воєнного стану. Завдання: обробити та проаналізувати актуальну статистичну звітність, що стосується сучасного стану туристичної діяльності та готельного бізнесу; дослідити ключові тенденції та функціонування готельного бізнесу в сучасних умовах; проаналізувати готельно-ресторанний ринок України на основі оцінки ключових показників діяльності готелю із застосуванням статистичних даних Hotel Matrix. У статті використовується загальнонауковий метод системного аналізу, ретроспективний аналіз, порівняння – для визначення тенденцій і перспектив готельно-ресторанного бізнесу в Україні. Отримано такі результати: знайдено, оброблено та проаналізовано актуальну статистичну звітність, що стосується сучасного стану туристичної діяльності та готельного бізнесу; досліджено ключові тенденції та функціонування готельного бізнесу в сучасних умовах; проаналізовано готельно-ресторанний ринок України на основі оцінки ключових показників діяльності готелю; визначено ключові тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні. У висновках проаналізовано стан готельно-ресторанного бізнесу; визначено його ключові тенденції; проаналізовано готельно-ресторанний ринок України, що свідчить про наявність власного інвестиційного потенціалу в певних регіонах країни, коли інші регіони потребують значних зовнішніх інвестиційних вкладень для відновлення готельно-ресторанних комплексів, відбудовування необхідної інфраструктури тощо. Тому при розробці планів подальшого розвитку готельно-ресторанного бізнесу треба враховувати ці розбіжності стосовно різних інвестиційних можливостей регіонів.

Ключові слова: розвиток, інвестиції, готельно-ресторанний бізнес, аналіз, тенденції.

Рис.: 8. Табл.: 3. Бібл.: 8.

Строкович Ганна Віталіївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: annastrokovich@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5092-9059>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-3516-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56607226900>

Данько Наталія Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: n.danko@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2977-6641>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57212651876>

UDC 608.4
JEL: C83; C87; D12; F63; L86; M14

Strokovich H. V., Danko N. I. Hotel and Restaurant Business in Ukraine: Analysis of Current Trends and Prospects

The current trends and prospects of the hotel and restaurant business in Ukraine are considered, which are based on the analysis of the efficiency of the operation of the hotel business in Ukraine, the analysis of capital investments by type of economic activity (temporary accommodation), the analysis of the volumes of services provided, the analysis of the indicators of the average daily rate and income per available room, dynamics of the general level of occupancy of hotels, dynamics of the results of hotel activities, their current state, key trends and challenges. The subject of research in the article is the issue of determining trends and prospects of the hotel and restaurant business in Ukraine. The aim is to conduct a retrospective and current analysis of the state of the hotel business in Ukraine, to determine the specifics of its development in the pre-war and wartime conditions. The objectives: to process and analyze current statistical reporting on the current state of tourism and hotel business; to study the key trends and functioning of the hotel business in modern conditions; to analyze the hotel and restaurant market of Ukraine based on the evaluation of the key indicators of the hotel's activity using Hotel Matrix statistical data. The general scientific method of system analysis, retrospective analysis, comparison is used to determine the trends and prospects of the hotel and restaurant business in Ukraine. The following results were obtained: up-to-date statistical reporting related to the current state of tourism and hotel business was found, processed and analyzed; the key trends and functioning of the hotel business in modern conditions were studied; the hotel and restaurant market of Ukraine was analyzed based on the assessment of the hotel's key performance indicators; the key trends in the development of the hotel business in Ukraine are determined. The conclusions. The state of the hotel and restaurant business was analyzed; its key trends are defined; the hotel and restaurant market of Ukraine is analyzed, which indicate indicate the presence of own investment potential in certain regions of the country, other regions need significant external investments to restore hotel and restaurant complexes, rebuild the necessary infrastructure, etc. Therefore, when developing plans for the further development of the hotel and restaurant business, it is necessary to take into account these differences regarding the various investment opportunities of the regions.

Keywords: development, investments, hotel and restaurant business, analysis, trends.

Fig.: 8. Tabl.: 3. Bibl.: 8.

Strokovych Hanna V. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business and Food Technologies, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: annastrokovych@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5092-9059>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-3516-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56607226900>

Danko Natalia I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Hotel and Restaurant Business and Food Technologies, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: n.danko@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2977-6641>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212651876>

Сучасні світові тенденції економічного розвитку, обумовлені процесами глобалізації, сприяють здійсненню туристичної діяльності. Адже в цих умовах та згідно з курсом європейської інтеграції, який свого часу обрала Україна, саме туристична діяльність є однією зі складових, яка суттєво впливає на перспективи покращення економічного становища країни, а також є однією з найбільш інвестиційно привабливих галузей у майбутньому. Тому в умовах вказаних особливостей ситуації, що склалася, суттєвого значення набуває питання підвищення інвестиційної привабливості готельного бізнесу.

Також зростанню інвестиційної привабливості готельного бізнесу України сприяє місце його розташування, що дозволяє оптимізувати все різноманіття логістичних потоків, зокрема здійснити економію на транспортних і складських витратах, страхових виплатах, скоротити терміни транспортування, та, як наслідок, – збільшити потенційні обсяги товарів, придатних для транспортування в цих умовах. Отже, активний розвиток готельного господарства сприятиме найскорішому подоланню кризових економічних явищ у період воєнного та післявоєнного стану.

Численна кількість дослідників розглядають різні підходи до викладу теоретичних положень і багатьох аспектів практичного функціонування готельного бізнесу в сучасних умовах. Зокрема, слід зазначити таких: Василь Астров, Махді Годсі, Річард Грівсон, Джастін-Дамієн Генетт, Філіп Кенворті та Коллетт Вілер, Євген Подаков та ін.

Зокрема, Є. С. Подаков [4] наголошує на наявності стійкої тенденції скорочення інфраструктурних туристичних ресурсів та, як наслідок, й обсягів послуг цього сектора економіки. Автор вважає, що майже всі галузі промисловості паралізовано, а туризм – більше всього. Також він наголошує, що туризм буде однією з останніх галузей, яка буде відновлюватися після війни.

На думку В. Астрова, М. Годсі, Р. Грівсона та інших [6], які оцінили результати вторгнення Росії в Україну з точки зору гуманітарного, економічного та фінансового впливу в короткостроковій та середньостроковій перспективі, можливі збитки та руйнування фізичної інфраструктури в розмірі 62,6 мільярда доларів США. Автори вказують на те, що на регіони України, які безпосередньо постраждали від військових дій, припадає 53% ВВП.

Дж.-Д. Генетт, Ф. Кенворті та К. Вілер [7], вважають, що наслідки війни в Україні для світової економіки будуть суттєвими, та оцінюють прогнозні втрати України за рахунок падіння ВВП десь на 45%. Це обумовлюється знищенням критичної кількості виробничої інфраструктури, пошкодженням транзитних шляхів транспортування, втратою доступу до Чорного моря тощо. Отже, автори роблять висновок про те, що в подальшому Україні потрібна буде додаткова зовнішня фінансова допомога та реструктуризація зовнішнього боргу.

Метою статті є проведення ретроспективного та поточного аналізу стану готельного бізнесу в Україні, визначення особливостей його розвитку в умовах довоєнного та воєнного стану.

Відповідно до мети дослідження в статті були поставлено та вирішено такі завдання:

- ✦ обробити та проаналізувати актуальну статистичну звітність, що стосується сучасного стану туристичної діяльності та готельного бізнесу;
- ✦ дослідити ключові тенденції та функціонування готельного бізнесу в сучасних умовах;
- ✦ проаналізувати готельно-ресторанний ринок України на основі оцінки ключових показників діяльності готелю із застосуванням статистичних даних Hotel Matrix.

Згідно з відомою концепцією М. Портера [8], функціонування готельного бізнесу обумовлюється певним набором різноманітних факторів. Відповідно до системного та структурного підходів ці

фактори доцільно розподілити на такі їх кластери, як існуючі та сформовані, що значно впливають на інвестиційну привабливість галузі.

До кластера *існуючих факторів* належать: місце розташування країни, наявність об'єктів історико-культурної спадщини, рівень інвестиційної привабливості країни, прозорість законодавства, рівень корумпованості чиновників, загальний рівень конкуренції, податковий і митний тиск, рівень інфляції, правові обмеження стосовно функціонування бізнес-структур, рівень розвиненості необхідної фінансово-кредитної, страхової та транспортної інфраструктур, рівень безпеки, рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та можливість їх застосування.

До кластера *сформованих факторів* належать: рівень інвестиційної привабливості готельного бізнесу країни, місії та стратегії представників готельного бізнесу, рівень конкуренції в галузі, бар'єри входження до галузі, рівень корумпованості топ-менеджменту готельного бізнесу та пов'язаних галузей, туристична привабливість країни, рентабельність бізнесу, завантаженість бізнесу, середні

тарифи дня за певними групами готельного бізнесу, рівень доходу на доступний номер, загальний дохід на номер у готелі, загальний дохід на одного клієнта, середній дохід на посадочне місце в закладах готельного бізнесу, наявність приміщень для проведення конференцій та банкетів, інших заходів.

Проаналізуємо ефективність функціонування готельного бізнесу в Україні. Особливу увагу слід звернути на динаміку кількості туристів, яких було обслуговано туроператорами та турагентами за різними видами туризму (табл. 1, рис. 1).

Аналіз даних, представлених у табл. 1, свідчить про зростання кількості туристів, обслугованих туроператорами та турагентами протягом 2000–2003 рр., у 2004–2005 рр. у зв'язку з фінансовою кризою спостерігався спад, з 2006 по 2008 рр. знов спостерігався підйом, потім у зв'язку з наступною фінансовою кризою 2008 р. знов спостерігався спад протягом 2009–2011 рр., у 2012–2013 рр. – зростання. У 2014 році у зв'язку з настанням політичної та економічної кризи знов спостерігався спад, а з 2015 по 2019 рр. – суттєве зростання,

Таблиця 1

Динаміка кількості туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму, осіб [2]

Період	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього	У тому числі		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2000	2013998	377871	285353	1350774
2001	2175090	416186	271281	1487623
2002	2265317	417729	302632	1544956
2003	2856983	590641	344332	1922010
2004	1890370	436311	441798	1012261
2005	1825649	326389	566942	932318
2006	2206498	299125	868228	1039145
2007	2863820	372455	336049	2155316
2008	3041655	372752	1282023	1386880
2009	2290097	282287	913640	1094170
2010	2280757	335835	1295623	649299
2011	2199977	234271	1250068	715638
2012	3000696	270064	1956662	773970
2013	3454316	232311	2519390	702615
2014	2425089	17070	2085273	322746
2015	2019576	15159	1647390	357027
2016	2549606	35071	2060974	453561
2017	2806426	39605	2289854	476967
2018	4557447	75945	4024703	456799
2019	6132097	86840	5524866	520391
2020	2360278	11964	2125702	222612

більш ніж у три рази, що свідчить про суттєве покращення туристичної діяльності та, як наслідок, суттєве зростання завантаженості готельної галузі.

Максимальна кількість в'їзних (іноземних) туристів була у 2003 р. – 590641 осіб, а мінімальна у 2020 р. – 11964 осіб, тобто обсяги скоротилися більш ніж у 5 разів. Стосовно виїзних туристів, відповідно, максимальна кількість була у 2019 р. – 5524866 осіб, а мінімальна у 2001 р. – 271281 осіб.

Аналіз внутрішнього туризму свідчить про його менш значну динаміку, а саме: максимальна кількість туристів була у 2007 р. – 2155316 осіб, а мінімальна у 2020 р. – 222612 осіб. Протягом 2011–2020 рр. їх чисельність практично не коливалася та була в діапазоні 222612 – 773970 осіб.

Рис. 1 свідчить про існування однакових тенденцій протягом 2000–2008 рр. у динаміці в'їзних (іноземних) туристів та виїзних туристів, з одного боку, а з іншого боку – між загальною кількістю туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, і внутрішнім туризмом. Потім висока кореляція навпаки спостерігається за іншими складовими: в'їзні та внутрішні туристи, виїзні туристи та кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами. Тобто якщо на початку періоду, що аналізується, найбільш значну питому вагу мав саме внутрішній турист, то з часом тенденція суттєво змінюється, й саме виїзні туристи становлять найбільшу питому вагу, що свідчить про покращення їх платоспроможності, а це можливо тільки в умовах поліпшення фінансово-економічного положення країни. Різкий спад у 2020 р. відбувся у

зв'язку з розповсюдженням епідемії коронавірусу та введеними обмеженнями стосовно пересування.

Важливою складовою, що впливає на покращення діяльності готельного бізнесу, є інвестування в нього. Тому проведемо аналіз динаміки капітальних інвестицій до цієї галузі (рис. 2).

Аналіз даних представлених на рис. 2 свідчить про наявність позитивної динаміки інвестицій протягом 2010–2012 рр., 2016–2018 рр. і 2020–2021 рр. Найбільші обсяги інвестицій були у 2012, 2017, 2018 рр., що сприяло покращенню стану готельного бізнесу, але в подальшому цей вид бізнесу буде потребувати значних інвестиційних вкладень для підвищення його конкурентоздатності.

Для визначення власного інвестиційного потенціалу та оцінки вкладу галузі в економіку країни в цілому доцільним представляється проведення аналізу обсягів реалізованих послуг і податкових надходжень від туристичної галузі.

У табл. 2 і на рис. 3 представлено динаміку обсягів реалізованих послуг у 2023 р. у поквартальному розрізі.

Аналіз даних, представлених у табл. 2 і на рис. 3, свідчить про зростання обсягів тимчасового розміщування, діяльності готелів і подібних засобів тимчасового розміщування, а також діяльності засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання в перших трьох кварталах, а потім зниження на 9,51%, 9,55%, 41,79% відповідно.

За даними Державної податкової служби України [1], від тимчасового розміщування й організації харчування станом на 01.09.2024 р. дер-

Рис. 1. Динаміка кількості туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму
Джерело: узагальнено за [2].

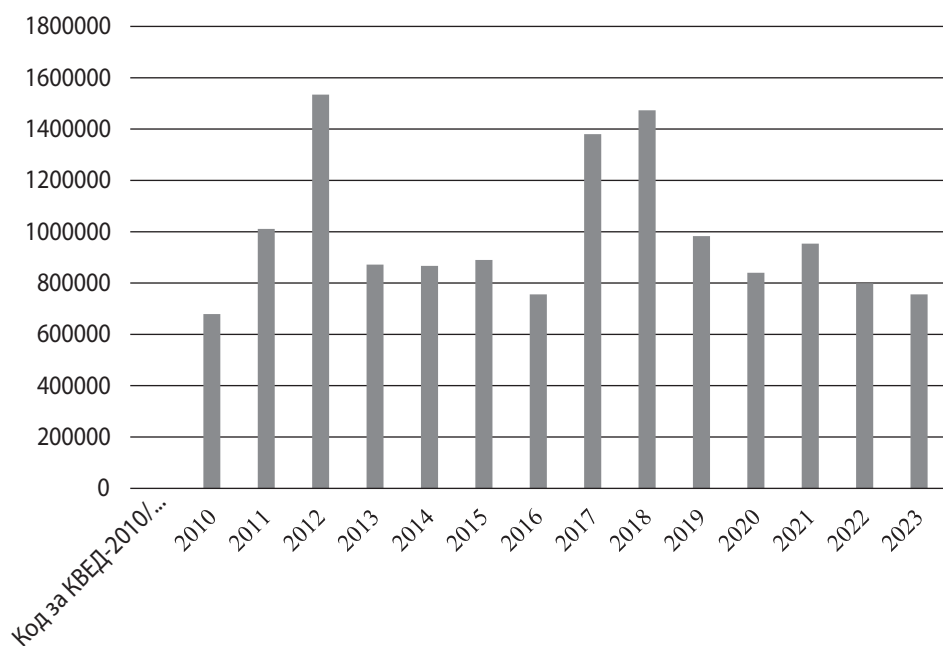

Рис. 2. Капітальні інвестиції за видом економічної діяльності (тимчасове розміщування) за 2010–2023 рр.
Джерело: узагальнено за [2].

Таблиця 2

Динаміка обсягів реалізованих послуг у 2023 р., тис. грн [2]

Вид діяльності	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал
Тимчасове розміщування	1738425,7	1776084,4	2397293,5	2188950,3
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	1695737,9	1723092,0	2323905,6	2121315,5
Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	27218,1	37773,3	58620,9	41341,3

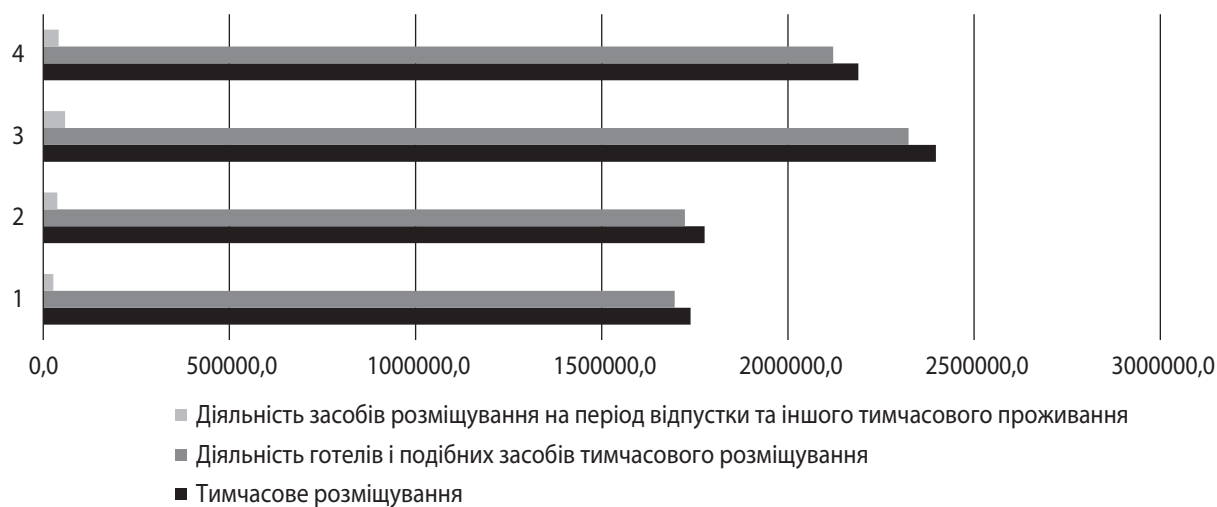

Рис. 3. Аналіз обсягу реалізованих послуг, тис. грн

Джерело: узагальнено за [2].

жава отримала 3074687,15044 тис. грн. Відповідно, за аналогічний період 2023 р. – 1964729 тис. грн, та у 2022 р. – 1084541,5 тис. грн. Отже, податкове навантаження за дев'ять місяців 2024 р. зросло у 2,83 разу порівняно з відповідним періодом 2022 р. та у 1,56 разу порівняно з відповідним періодом 2023 р., що свідчить про суттєве зростання обсягів здійснення надання послуг у сфері тимчасового розміщування й організації харчування. Саме це є підґрунтям зростання інвестиційної привабливості готельно-ресторанної галузі, та, поряд із тим, наявності в неї власних коштів для здійснення інвестицій у розвиток.

Однією з важливих складових аналізу стану інвестиційної привабливості готельно-ресторанного бізнесу є безпосередньо аналіз готельно-ресторанного ринку України, який було здійснено на основі аналізу ключових показників діяльності готелю із застосуванням статистичних даних Hotel Matrix (вебпродукт готельної аналітики) [5].

Одним з найбільш привабливих з точки зору туризму в Україні та найбільш віддаленим від бойових дій вважається м. Львів. Окрім того, в умовах воєнного часу, з метою пошуку безпеки, велика кількість населення країни перемістилася саме до цього регіону. Здійснимо аналіз середнього тарифу дня та доходу на доступний номер у м. Львів за перші квартали передостанніх трьох років (рис. 4).

Аналіз даних на рис. 4 свідчить, що відбулося суттєве зростання середнього тарифу дня – на 23,7% та 29,1% відповідно у 2022 та 2023 рр., але дохід на доступний номер зріс у першому кварталі 2022 р. у 2,56 разу, а в першому кварталі 2023 р. – у 2,175 разу; у порівнянні 2022 р. і 2023 р. дохід на доступний номер зменшився на 16,5%, що було обумовлено зниженням попиту на послуги.

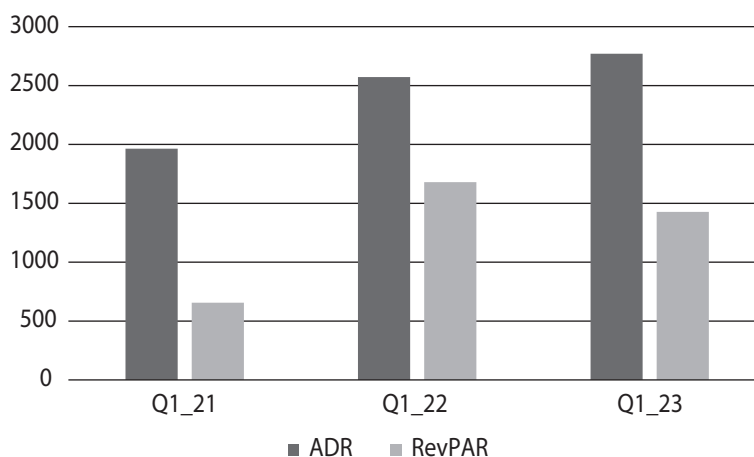

Рис. 4. Аналіз показників «середній тариф дня» та «дохід на доступний номер» протягом перших кварталів 2021–2023 рр. у м. Львів

Джерело: узагальнено за [5].

Також доцільним представляється аналіз загального рівня завантаженості готелів Львова протягом перших кварталів 2021–2023 рр. (рис. 5).

Аналіз даних на рис. 5 свідчить, що завантаженість готелів зросла практично у 2 рази в першому кварталі 2022 р., що обумовилося суттєвим переміщенням населення, першу за все зі сходу України, потім відбувалося подальше переміщення людей до інших регіонів України та закордон, тому в першому кварталі 2023 р. спостерігався спад на 13%.

Також доцільним представляється аналіз рівня завантаженості готелів м. Києва протягом перших кварталів 2021–2023 рр. (рис. 6).

Аналіз даних на рис. 6 свідчить, що завантаженість готелів зросла тільки на 4% у першому кварталі 2022 р., що обумовилося значним скороченням закордонних відвідувачів, зменшенням кількості ділових поїздок і суттєвим зростанням рівня переміщення населення, переважно зі сходу України. Потім відбувалося подальше переміщення людей до інших регіонів України та закордон, тому в першому кварталі 2023 р. спостерігався спад практично у два рази.

На рис. 7 представлено динаміку показників середнього тарифу дня та дохід на доступний номер протягом перших кварталів 2021–2023 рр. у м. Київ.

Аналіз даних на рис. 7 свідчить, що відбулося зростання середнього тарифу дня у 2022 р. на 14%, що обумовлено зростанням попиту протягом січня та в першій половині лютого, а потім зменшення на 5,6% у 2023 р., що було обумовлено зниженням попиту. Дохід на доступний номер у 2022 р. зріс на 34,2%, а у 2023 р. зменшився на 46,7%, що значно корелює з динамікою середнього тарифу дня у 2021–2022 рр.

На рис. 8 представлено динаміку результатів діяльності готелів Києва, Львова, Одеси та Буковелю за 1 квартал 2024 р.

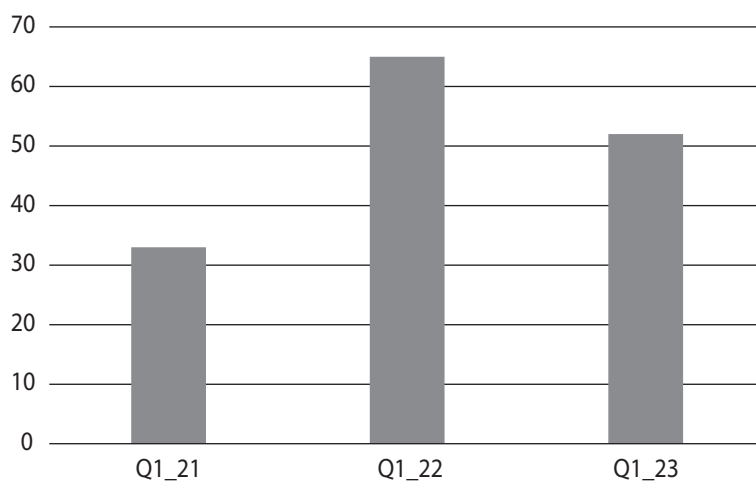

Рис. 5. Динаміка загального рівня завантаженості готелів у м. Львів протягом перших кварталів 2021–2023 рр., %

Джерело: узагальнено за [5].

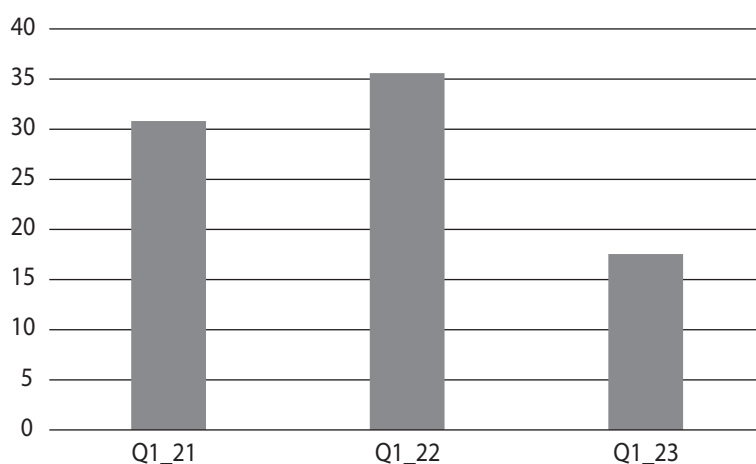

Рис. 6. Динаміка загального рівня завантаженості готелів м. Київ протягом перших кварталів 2021–2023 рр.

Джерело: узагальнено за [5].

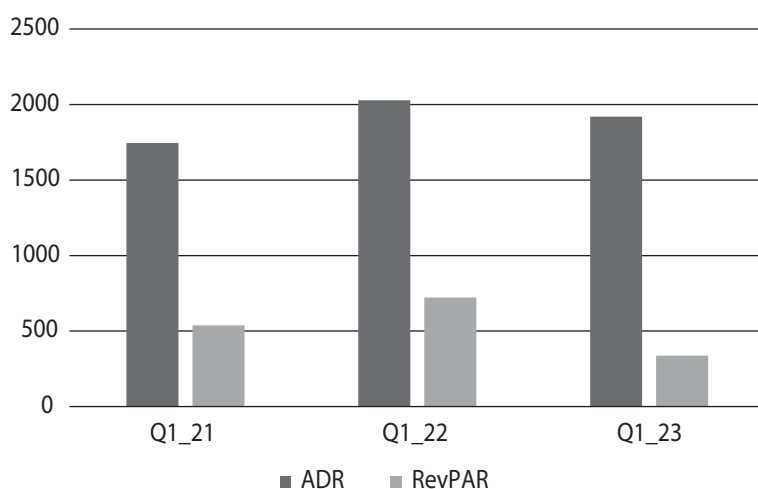

Рис. 7. Динаміка показників «середній тариф дня» та «дохід на доступний номер» протягом перших кварталів 2021–2023 рр. у м. Київ

Джерело: узагальнено за [5].

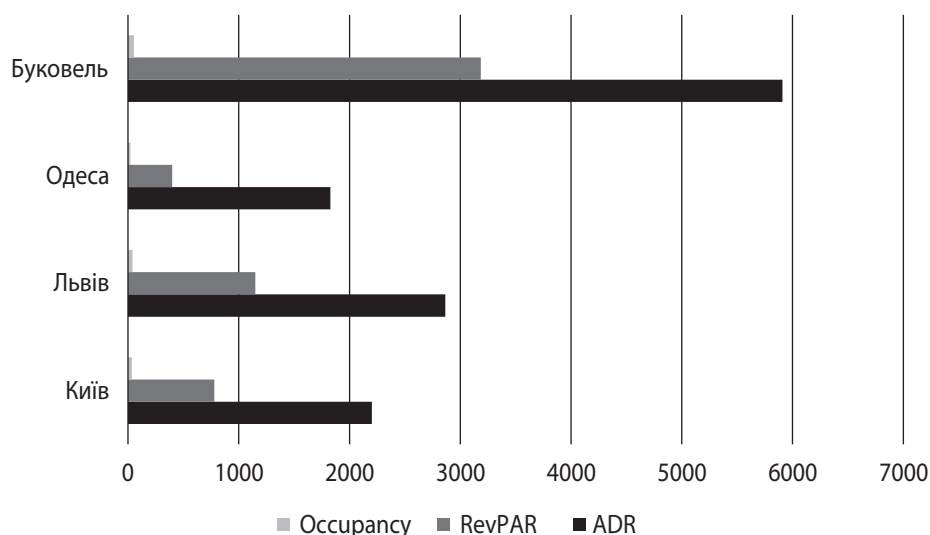

Рис. 8. Динаміка результатів діяльності готелів Києва, Львова, Одеси та Буковелю за 1 квартал 2024 р.
Джерело: узагальнено за [5].

Аналіз даних на рис. 8 свідчить, що завантаженість (*Occupancy*) максимальна в Буковелю (53,91%) та мінімальна в Одесі (21,86%), у Києві та Львові – 35,42% та 40,15% відповідно. Дохід на доступний номер (*RevPAR*) має максимальне значення в Буковелю (3185,83) та мінімальне – в Одесі (399,33), у Києві та Львові – 779,65 та 1150,22 відповідно. Середній тариф дня (*ADR*) є максимальним у Буковелю (5909,03) та мінімальним у Одесі (1827,16), у Києві та Львові – 2201,06 та 2865,06 відповідно.

Аналіз динаміки розглянутих показників у порівнянні з першим кварталом 2023 р. наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Аналіз динаміки показників за першими кварталами 2023–2024 рр.

Місто	Осс	ADR	RevPAR
Київ	+64%	–8%	+52%
Львів	–23%	+2%	–20%
Одеса	+5%	+6%	+1%
Буковель	+33%	–3%	+29%

Джерело: узагальнено за [3].

Аналіз даних, які наведено в табл. 3, дозволяє зробити такі висновки щодо зростання: завантаженості (*Occ*) у Києві, Одесі, Буковелі; середнього тарифу дня (*ADR*) у Львові та Одесі; доходу на доступний номер (*RevPAR*) у Києві, Одесі, Буковелю.

Результати здійсненого аналізу свідчать про зростання привабливості готельно-ресторанного бізнесу, незважаючи на складну ситуацію, які склалась у країні.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дали можливість визначити ключові тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні. Незважаючи на складні умови функціонування, готельний бізнес у регіонах, які в умовах сьогодення не дуже втягнуті у воєнний конфлікт, продовжує достатньо успішну діяльність, та в подальшому головним джерелом його розвитку будуть саме власні інвестиційні ресурси, а регіони, які знаходяться під окупацією або наближені до спільних кордонів з державою-агресором, будуть потребувати значних зовнішніх інвестиційних вкладень для відновлення готельно-ресторанних комплексів, відбудовування необхідної інфраструктури тощо.

У цілому на основі проведених досліджень можна констатувати, що спостерігається суттєве зростання обсягів здійснення надання послуг у сфері тимчасового розміщування й організації харчування. Саме це забезпечує зростання інвестиційної привабливості частини готельно-ресторанної галузі та, поряд із тим, наявності в неї власних коштів для здійснення інвестицій у розвиток.

Таким чином, результати та висновки даної статті, засновані на аналізі тенденцій розвитку готельного бізнесу, покликані сприяти формуванню рекомендацій щодо розвитку індустрії гостинності в умовах післявоєнного періоду.

Основні напрямки подальших досліджень. У той самий час, коли представники готельно-ресторанної галузі бажають удосконалювати бізнес, підвищувати якість послуг, що надаються, активізувати зовнішній і внутрішній туризм, вони в складних сучасних умовах вимушені переважно забезпечувати передусім прихисток переміщені

ним громадянам – з метою отримання ними місць більш безпечного перебування. Проте все ж таки, паралельно з наданням зараз послуг належного рівня якості, потрібно вибудовувати плани подальшого розвитку готельно-ресторанного бізнесу. У зв'язку з цим актуальними є подальші дослідження щодо обґрунтування напрямків інвестування, розробки процедури обрання найбільш цікавих і доцільних пропозицій. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Надходження податків і зборів. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nadhodjennya-podatkov-i-zboriv--obov'яз/nadhodjennya-podatkov-i-zboriv/>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Динаміка податкових надходжень по областях за перше півріччя 2024 року. *Державне агентство розвитку туризму України*. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dinamika-podatkovih-nadhodzhen-po-oblastyah-za-pershe-pivrichchya-2024-roku>
4. Подakov Є. С. Сучасний стан, інвестиційна привабливість та перспективи подальшого розвитку готельного бізнесу в Україні. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 321–325. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-53>
5. Статистика роботи готелів України у літній сезон 2023. URL: <https://ocinka.in.ua/statystyka-roboty-hoteliv-ukrayiny-u-litniy-sezon-2023/>
6. Astrov V., Ghodsi M., Grieveson R. et al. Russia's Invasion of Ukraine: Assessment of the Humanitarian, Economic and Financial Impact in the Short and Medium Term. *Policy Notes and Reports* 59. April 2022. URL: <https://wiiw.ac.at/russia-s-invasion-of-ukraine-assessment-of-the-humanitarian-economic-and-financial-impact-in-the-short-and-medium-term-dlp-6132.pdf>
7. Guénette J.-D., Kenworthy P. and Wheeler C. Implications of the War in Ukraine for the Global Economy. April 2022. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d903e848db1d1b83e0ec8f744e55570-0350012021/related/Implications-of-the-War-in-Ukraine-for-the-Global-Economy.pdf>

8. Porter M. E. *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. New York : Free Press, 1985. 580 p.

REFERENCES

- Astrov, V., Ghodsi, M., Grieveson, R., & al. (2022). *Russia's Invasion of Ukraine: Assessment of the Humanitarian, Economic and Financial Impact in the Short and Medium Term* (Policy Notes and Reports 59). URL: <https://wiiw.ac.at/russia-s-invasion-of-ukraine-assessment-of-the-humanitarian-economic-and-financial-impact-in-the-short-and-medium-term-dlp-6132.pdf>
- Derzhavna podatkovy sluzhba Ukrainy. (b. d.). *Nadhodzhenia podatkiv i zboriv* [Tax revenues]. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nadhodjennya-podatkov-i-zboriv--obov'яз/nadhodjennya-podatkov-i-zboriv/>
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (b. d.). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Derzhavne ahentstvo rozvytku turyzmu Ukrainy. (b. d.). *Dynamika podatkovykh nadkhodzhen po oblastiakh za pershe pivrichchia 2024 roku* [Dynamics of tax revenues by region for the first half of 2024]. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dinamika-podatkovih-nadhodzhen-po-oblastyah-za-pershe-pivrichchya-2024-roku>
- Guénette, J.-D., Kenworthy, P., & Wheeler, C. (2022). *Implications of the War in Ukraine for the Global Economy*. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d903e848db1d1b83e0ec8f744e55570-0350012021/related/Implications-of-the-War-in-Ukraine-for-the-Global-Economy.pdf>
- Podakov, Ye. S. (2024). Suchasnyi stan, investytsiina pryvablyvist ta perspektyvy podalshoho rozvytku hotelnoho biznesu v Ukraini [Current state, investment attractiveness and prospects for further development of the hotel business in Ukraine]. *Ekonomicnyi prostir*, 191, 321–325. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-53>
- Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. Free Press. New York.
- Statystyka roboty hoteliv Ukrainy u litnii sezon 2023* [Statistics of hotel operations in Ukraine in the summer season of 2023]. URL: <https://ocinka.in.ua/statystyka-roboty-hoteliv-ukrayiny-u-litniy-sezon-2023/>